

ВИСНОВОК

попередньої експертизи про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи Бутка Андрія Олександрович на тему: «Історія заселення та господарського освоєння території Задніпровських місць Гетьманщини (XVII – перша половина XVIII ст.)» поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 – Історія та археологія

1. Актуальність теми дослідження. Вважаємо, що дисертантом вдало обрана проблематика й тема дослідження, вона становить науковий інтерес та має цілком обґрунтовану актуальність. Дослідження, що висвітлюють питання освоєння півдня Правобережжя розкривають не лише картину регіонального розвитку окремих областей України, а й суттєво доповнюють історію формування її етнотериторіальної цілісності, розкривають участь у цих процесах української державницької складової – Гетьманщини, допомагають краще розуміти причини та наслідки певних процесів у суспільно-економічному житті країни. Водночас, обравши для дослідження актуальну, але не повною мірою розроблену тему в українській історичній науці, дисертант провів системний та комплексний аналіз наукових праць, архівних джерел із проблем встановлення хронологічних меж існування Задніпровських територій Гетьманщини, їх територіально-адміністративного підпорядкування, господарського освоєння краю, встановлення товарно-грошових відносин, особливостей грошового обігу, організації церковного життя, причин і перебігу передачі Задніпровських територій під Нову Сербію у першій половині XVIII, що дало можливість встановити не лише основні тенденції наукового осмислення цього напрямку досліджень, а й прийти до обґрунтованих і виважених висновків.

Дослідження дисертанта є першою в українській історичній науці працею у якій всебічно, комплексно та системно розглядається історія Задніпровських місць Гетьманщини в XVII – першій половині XVIII ст.

2. Оцінювання відповідності дисертації вимогам, передбаченими пунктом 10 "Порядку проведення експерименту...", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

Дисертацію Бутка А.О. подано у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису, виконано здобувачем особисто. Дисертаційна робота характеризується єдністю змісту.

Наукова новизна отриманих автором результатів полягає у наступному:
уперше:

- комплексно та системно висвітлено історію виникнення, заселення та господарського розвитку Задніпровських місць Гетьманщини, виділено етапи

колонізації краю, розкрито історичні і геополітичні умови виділення Задніпровських місць Гетьманщини в окрему господарську та адміністративну територію, обґрунтовано хронологічні межі її існування та проведено історико-географічний аналіз території;

- на основі комплексного дослідження зроблено спробу аналізу демографічних процесів і соціального складу населення території Задніпровських місць, окреслено історичні умови виникнення та розвитку населених пунктів на цій території; розкрито специфіку формування церковного устрою на території Задніпровських місць Гетьманщини;

- розкрито особливості господарського освоєння Задніпровських місць на різних етапах їх колонізації, досліджено приватновласницькі, товарно-грошові відносини та особливості грошового обігу на Задніпровській території Гетьманщини;

- виявлено нові архівні джерела до вивчення історії колонізації території Задніпровських місць Гетьманщини, а також введено в науковий обіг урядові документи Гетьманщини, пов'язані з ліквідацією Задніпровських місць як окремого регіону;

набуло подальшого розвитку:

- визначення поглядів дослідників на історію освоєння півдня Правобережної України та розуміння ролі уряду Гетьманщини в цьому процесі.

удосконалено та упорядковано:

- наявну джерельну базу завдяки аналізу, впорядкуванню та введенню в науковий обіг понад двохсот архівних документів, в яких розкриваються різні аспекти колонізації Задніпровських місць Гетьманщини та процесів їх ліквідації.

Значення одержаних результатів для теорії і практики полягає у тому, що її теоретичні результати, висновки, узагальнення історіографічного матеріалу можуть бути використані в подальших наукових дослідженнях щодо проблематики історії України, соціально-економічної історії Гетьманщини, грошового обігу Гетьманщини й України, історії церкви, ролі української державності у формуванні етнотериторіальної цілісності України, а також під час підготовки посібників для закладів вищої освіти.

Кількість наукових публікацій. Публікації автора повністю висвітлюють положення дисертаційного дослідження. Основні положення та результати дисертації викладено у 9 статтях, з них вісім у фахових виданнях України, одна стаття – у зарубіжному науковому виданні, а також у шести тезах доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, й двох працях історико-краєзнавчого спрямування.

Серед статей у фахових українських виданнях є: Бутко А. О. Джерелознавча проблема визначення права власності на «грунти» території «Задніпрських

місць» на основі документів кінця XVII – першої половини XVIII століття. *Наукові записки. Серія: Історичні науки*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2018. Вип. 23. С. 227-233; Бутко А. О. Нумізматична колекція Світловодського міського краєзнавчого музею як джерело вивчення історії грошового обігу «Задніпрських місць» Гетьманщини. *Український нумізматичний щорічник*. Переяслав-Хмельницький, 2019. Вип. 3. С. 114-124; Бутко А. О. Територія «Задніпрських місць» Гетьманщини в період з початку XVII – в першій половині XVIII століть. *Вісник Черкаського університету. Серія: Історичні науки*. Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2018. № 1. С. 7-15; Бутко А. О. Природні угіддя, господарські об'єкти, населені пункти території «Задніпрських місць» Гетьманщини як об'єкти спадкових та грошових відносин купівлі–продажу. *Наукові записки. Серія: Історичні науки*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2019. Випуск 25. С. 153-169; Бутко А. О. Розвиток уходницьких промислів на території «Задніпрських місць» Гетьманщини у XVII – першій половині XVIII ст. *Вісник Черкаського університету. Серія: Історичні науки*. Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2019. № 1. С. 91-108; Бутко А. О. Історико-джерелознавчий опис документів з прав власності на «грунти» території «Задніпрських місць» XVII – першої половини XVIII ст. *Соціум. Документ. Комунікація: зб. наук. праць. Серія: Історичні науки*. 2019. Вип. 8. С. 76-98; Бутко А. О. Товарно-грошові відносини та грошовий обіг на Задніпровській території Гетьманщини. *Forum numizmatyczne. Studia i materiały. Pod redakcją naukową Krzysztofa Filipowa*. No 5. Białystok 2021. S. 95-105; Бутко А. О. Населені пункти на території «Задніпрських місць» Гетьманщини. *Соціум. Документ. Комунікація: зб. наук. праць. Серія: Історичні науки*. 2021. Вип. 11 – С. 91–112; Бутко А. . Розвиток промислів на території Задніпровських місць Гетьманщини. *Історія науки та біографістика*. 2020. №4. URL: <http://inb.dnsgb.com.ua/2020-4/02.pdf>

Повнота опублікування результатів дисертації. Усі відзначені наукові публікації можливо зарахувати за темою дисертації. У відмічених публікаціях здійснено обґрунтування отриманих наукових результатів відповідно до мети статті (поставленого завдання) та висновків.

Особистий внесок здобувача. Основні результати дисертаційної роботи отримано автором самостійно.

Дисертаційна робота Бутка А. О. відповідає вимогам щодо оформлення дисертації, встановленими МОН України та вимогам п. 10 Постанови КМУ від 06.03.2019 № 167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії»

Дисертаційну роботу викладено на 215 сторінках машинописного тексту, з них основного тексту 165 сторінок. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел і літератури (254 найменувань).

Висновок. Таким чином, за новизною та актуальністю, науковою значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення у науковій періодиці, за станом оформлення дисертаційне дослідження відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій доктора філософії, вимогам п. 9, 10, 11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» щодо здобуття ступеня доктора філософії. На підставі вище викладеного дисертаційне дослідження Бутка Андрія Олександровича на тему «Історія заселення та господарського освоєння території Задніпровських місць Гетьманщини (XVII – перша половина XVIII ст.)» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, положення якої розв'язують важливі наукові історичні проблеми, а її автор Бутко Андрій Олександрович заслуговує присудження ступеня доктора філософії у галузі 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 – Історія та археологія.

Рецензенти

Професор кафедри історії,
археології, інформаційної та архівної
справи Центральноукраїнського
національного технічного університету,
доктор історичних наук, професор

Кулешов С.Г.

Доцент кафедри історії,
археології, інформаційної та архівної
справи Центральноукраїнського
національного технічного університету,
кандидат історичних наук, доцент

Бондаренко О.В.

Підпис: *Кулешов С.Г.*
Засвідчую. Начальник відділу кадрів

Бондаренко О.В.

М.Т. Головіський